

Comentariul operei Moara cu noroc de Ioan Slavici

Ioan Slavici (1848-1925) a fost unul dintre marii clasici (alaturi de Eminescu, Creanga si Caragiale), precursor al lui Liviu Rebreanu - in evocarea satului transilvanean - si intemeietor al nuvelei realist-psiho-logice in literatura romana.

Fiu al unui pamant incarcat de istorie, de traditii si de legende, Slavici infatiseaza, in nuvelele sale ("Moara cu noroc", "Comoara", "Padureanca", "Gura satului" s.a.), lumea satului transilvanean de la jumatatea secolului trecut, antrenata in lupta pentru inavutire. Contemporan cu lumea "Amintirilor din copilarie" s-a-e lui Creanga, universul rural evocat de Slavici este lipsit de aureola mitica a Humulestiului, dar infatiseaza monumental un stil de viata specific, in care norma morala actioneaza cu putere de lege.

Din punct de vedere geografic, actiunea nuvelor este plasata intr-un spatiu delimitat de Muntii Zarandului si Campia Banateana; in acest spatiu traiesc: tarani, carciumari, porcari, samadai, preoti, invatatori etc, oameni darzi, lacomi, intreprinzatori, buni si rai, asa cum se intampla in viata. Meritul autorului este acela de a fi infatisat aceasta lume in momentele cotidiene, dar si in cele rituale, trasand cu mana sigura psihologia colectivitatii.

Comparat cu Shakespeare, Tolstoi si Dostoievski, Slavici este primul scriitor care creeaza un personaj nelinier, complicat mereu sufleteste, traind stari conflictuale puternice care evolueaza; intr-o deschidere in evantai, spre momentul culminant. In nuvelele sale apar iubiri si dusmanii care mocnesc, miscari sufletesti piezise, complicate, nelinisti (care cresc -proportional, cu bogatia), patimi puternice - totul fiind pus sub semnul de neclintit al destinului.

Nuvela "Moara cu noroc" - cea mai izbutita dintre scrierile de acest gen ale lui Slavici - intruneste toate aceste trasaturi: in actiune sunt antrenate caractere tari de oameni primitivi, intriga reliefeaza stari sufletesti complicate, iar finalul demonstreaza justetea normei morale enuntate in preambul.

II. Nuvela "Moara cu noroc" este alcatuita din saptesprezece capitole, avand o actiune care se desfasoara cronologic, de la Sfantul Gheorghe si pana in primavara urmatoare, de Paste.

Cuvintele batranei (rostite, ca o prevestire, la inceputul nuvelei) se reverbereaza in final, inchizand cercul destinului pentru cei care murisera.

a) Nuvela se deschide cu un preambul gnomic (in care cuvintele atribuite soacrei lui Ghita exprima conceptia morala a autorului): "Omul sa fie multumit cu saracia sa, caci, daca e vorba, nu bogatia, ci linistea colibei tale te face fericit". Rostite la modul premonitor" de catre un personaj reprezentand experienta si intelepciunea vietii, aceste cuvinte stau la baza intregii actiuni, fixand destinul personajelor in functie de respectarea sau nerespectarea lor.

Cel care ar trebui sa le rosteasca in final, ar fi Ghita, a carui moarte le confera si rol testamentar:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

"O gnomie care ni se infatiseaza -la inceput - ca prevestire, pentru ca, in final, sa constatam ca ea joaca si rol de cod, adica de testament" (C. Crisan).

b) in linii foarte generale, subiectul nuvelei ar putea fi povestit astfel:

Ghita - cizmar sarac dintr-un umil sat transilvanean - incearca sa-si depaseasca modesta conditie sociala; in acest scop, arendeaza carciuma si hanul din locul numit "Moara.cu noroc", asezate intr-o vale situata la rascruce de drumuri, in apropiere de Ineu; aici se va muta impreuna cu Ana (sotia), batrana (mama Anei) si cu cei doi copii si va incepe sa munceasca schimband infatisarea locului.

Catva timp, lucrurile merg bine, pana in momentul sosirii lui Lica Samadaul - personaj demonic, hot si ucigas, care-i impune carciumarului sa-i devina complice: "Eu voiesc sa stiu totdeauna cine umbla pe drum, cine trece pe aici, cine ce zice si cine ce face, si voiesc ca nimeni in afara de mine sa nu stie. Cred ca ne-am inteles?!".

Fire slaba si oscilanta, Ghita va fi dominat de forta malefica a Samadaului: primeste de la Lica sase porci (despre care stia ca sunt furati), ii imprumuta bani, il gazduieste intr-o noapte cand este pradat arendasul (si cand Lica pleaca si se intoarce la han imbracat femeieste); la judecata, se trezeste spunand ceea ce voia Lica, salvandu-l.

Eroarea carciumarului isi are izvorul in permanenta oscilare intre bine si rau: ar dori sa-l dea pe Lica pe mana jandarmului.

Pintea, dar nu poate renunta la mirajul castigului: "Dar Ghita nu voia sa plece; nu-l lasa inima sa paraseasca locul in care in scurt timp putea sa se faca om cu stare". Asa se face ca, primind de la Lica bani furati spre a-i schimba, Ghita ii duce, lui Pintea, dar nu-i spune ca jumatate din ei sunt ai sai.

Pe masura ce trece timpul, iar banii se inmultesc, Ghita este tot mai dornic de imbogatire; amana aducerea dovezilor in mana jandarmului, ba chiar se gandeste sa fuga in lume ca sa-si salveze aceasta neasteptata avutie; totodata, spaima ca Lica ar putea veni sa-l prade si imaginea femeii ucise de Samadau in padure, ii sfasiefiinta.

De Paste, cand jocul destinului face ca Ana sa nu plece la rude (cum planuisera), Ghita se hotaraste sa-l anunte pe Pintea, lasandu-si sotia ca momeala. La intoarcere, simtind ca i s-a pus "ceva" "de-a curmezisul in cap", Ghita o ucide pe Ana, iar el este impuscat de Raut, din ordinul lui Lica. Hanul este incendiat. Urmarit de Pintea, Samadaul isi zdrobeste capul de un copac.

Complexitatea epica a nuvelei consta in profunda cunoastere a sufletului omenesc, urmarit in toate meandrele lui: omul se afla in puterea unui destin venit din profunzimi, din subconstientul sau forta oarba si distrugatoare care-l va conduce spre framantari si nefericire.

Subiectul nuvelei se organizeaza in jurul conflictului central care este unul psihologic: lupta

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

sfasietoare care se da in sufletul lui Ghita intre patima imbogatirii si fondul lui initial cinstit.

Prabusirea morala a lui Ghita este infatisata in mod gradat, cu oscilatii intre visul imbogatirii si chinul remuscarii, cu miscari sinuoase care antreneaza profunzimi sufletesti nebanuite.

c) O cercetare atenta a textului ar putea releva cateva motive narative care tin de marea literatura a lumii:

Cel dintai, legat chiar de titlu, ar putea fi motivul cautarii norocului si acestuia i se subordoneaza prima parte a nuvelei. Traind intr-un spatiu in care "linistea colibei" nu era echivalenta cu norocul, Ghita isi cauta un alt spatiu care (cel putin prin nume), era emblematic.

Cu totul altfel sunt privite lucrurile de catre Batrana (care se teme ca, ispitind norocul, l-ar putea supara, atragand asupra ei o pedeapsa): "... si ma tem ca nu cumva, cautand acum la batranete un noroc nou, sa pierd pe acela de care am avut parte pana in ziua de astazi si sa dau la sfarsitul vietii mele de amaraciunea pe care nu o cunosc decat din frica".

Poate ca si din pricina acestei credinte, atunci cand ginerele ei se hotaraste sa se mute, Batrana accepta sa mearga si ea, cu inima deschisa, pentru a "imbuna" sansa: "... ma duc si eu cu voi si ma duc cu toata inima, cu tot sufletul, cu toata dragostea mamei care incearca norocul copilului iesit in lume".

"Norocul" devine astfel un adevarat "personaj" al nuvelei, iar schimbatoarele lui fete vor insoti destinul personajelor, pana la modificarea totala din final.

Un al doilea motiv narativ ar putea fi cel al hanului, lui fiindu-i subordonata actiunea capitolului al doilea, adica pana la sosirea lui Lica.

Motiv cunoscut al literaturii universale, hanul reprezinta un spatiu simbolic, o rascruce de drumuri si destine; in nuvela lui Slavici, acest loc de popas este benefic pentru drumeti si binecuvantat, la inceput, pentru carciumarul cel nou: "Iara pentru Ghita carciuma era cu noroc".

Cel de al treilea motiv (care ar putea fi numit al personajului -demonic) se prelungeste pana in final, impletindu-se cu motivul destinului.

in termenii tragediei, antice, Ghita (care a incalcat prin lipsa de masura, ordinea si legea nescrisa a lumii), declanseaza hybrisul³, pedeapsa destinului. "Instrumentul" acestui destin este Lica, un soi de "demon" dostoevskian⁴, care, dupa ce a ucis primul om, l-a ucis si pe al doilea, ca sa scape de mustarile de constiinta; pe urma, "sangele cala"⁵ care devenise un fel de boala" ceruse alt sange, antrenandu-l in acest blestem si pe Ghita.

Implinirea soartei acestuia din urma este dictata insa si din interiorul sau, unde patima banului se instapanise fara putinta de scapare. "Legat" de Lica ("Era legat si omul cand se simte legat e suparacios"), ca intr-un nou pact faustian⁵ cu diavolul, carciumarul este ocolit de "gandul cel bun"

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

("Dar ce sa fac [...] daca Dumnezeu nu mi-a dat gandul cel bun in ceasul potrivit?") cu urmarile stiute.